
Model zgodovinskega slovarja

Jožica Narat

Cobiss: 1.19

Natalija Ulčnik, *Začetki prekmurskega časopisja: besedje Agustičevega časopisa Prijatelj*, Bielsko-Biala idr.: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, 2009 (Zora 67), 410 str.

V knjigi je predstavljeno Agustičevo življenje in delo, s poudarkom na njegovem časopisnem jeziku, ki pomeni v okviru stare knjižne prekmurščine novost. Osrednji del knjige je model zgodovinskega slovarja s teoretičnim uvodom in jezikoslovnim komentarjem. Model bi bil z določenimi popravki sprejemljiv, pomanjkljive pa so pomensko-oblikoslovne informacije o besedah, saj jih je v slovarju kar polovica takih, ki se v izvirniku pojavijo samo enkrat.

Ključne besede: stara knjižna prekmurščina, zgodovinsko slovaropisje, časopisni jezik

A model for a historical dictionary

This volume presents the life and work of Imre Agustič with an emphasis on his journalistic language, which represented an innovation in the old standard Prekmurje Slovenian. The central part of the book is a model of a historical dictionary with a theoretical introduction and linguistic commentary. The model would be acceptable with certain corrections; semantic and morphological information about the lexemes is deficient because half of the lexemes in the dictionary appear only once in the original material.

Key words: old standard Prekmurje Slovenian, historical lexicography, journalistic language

Obsežna monografija mlade mariborske slovenistke Natalije Ulčnik z naslovom *Začetki prekmurskega časopisja* je razdeljena na štiri dele. V prvem delu nam predstavlja življenjsko in delovno pot Imreja Agustiča, prvega prekmurskega publicista, in njegov časopis *Prijatelj* z znanimi podatki ter vsebinskimi in jezikovnimi značilnostmi. V drugem nas seznanja z zgodovino prekmurskega slovaropisja, pri čemer upošteva tudi vse tiste slovarje iz osrednjeslovenskega jezikovnega prostora, ki vključujejo prekmurščino. Pri tem posebno pozornost posveča umeščenosti Agustičevega časopisnega jezika v slovarje.

V pregledu se posvečam zlasti tretjemu in četrtemu delu knjige, tj. slovarju jezika Agustičevega časopisa *Prijatelj*. Uvod v slovar, ki predstavlja zasnovo slo-

varja in jezikoslovne značilnosti izpisanega gradiva, obsega 36 strani, slovar pa okroglih 200 strani.

Na platnicah nas z vrednostjo knjige seznanja Marko Jesenšek, mentor avtoričinega doktorskega dela, na osnovi katerega je nastala pričujoča monografija: »Izdelana je posebna slovaropisna metodologija, ki vključuje opozarjanje na jezikovno-stilne prvine prekmurskega besedja, izhajajoče iz nove jezikovne funkcije in poimenovalne potrebe, pri tem pa sta izpostavljena funkcijskozvrstni in besedoslovni vidik [...] Slovenistika [...] dobiva z monografijo Natalije Ulčnik [...] premišljen teoretični model za sestavljanje zgodovinskega slovarja – delo je torej pomembno tudi z vidika aktualizacije zgodovinskega slovaropisja na Slovenskem.«

Domači slovarski zgledi. Avtorica izpostavlja štiri domače slovarske zglede: Slovar stare knjižne prekmurščine (SSKP) Vilka Novaka iz leta 2006 (njegov poskusni snopič iz leta 1988 je vzela za osnovo, sam SSKP pa za primerjavo), poskusni snopič Slovarja jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja Majde Merše, Franceta Novaka in Francke Premk iz leta 2001 (terminološki in frazeološki razdelek, opozarjanje na tiskarske napake, število pojavitev, sočasne sopomenke in protipomenke), poskusni zvezek Slovarja govorov Zadrebčke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami Petra Weissa iz leta 1998 (uvodne oblikoslovne preglednice in dokumentarni razdelek) in Slovar jezika Janeza Svetokriškega Marka Snoja iz leta 2006 (poudarek na prikazu oblikoslovja besede). V veliko pomoč pri pomenskem določanju besed ji je bil Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), pri prepoznavanju temeljnih pomenskih zakonov pa si je pomagala z monografijo Franceta Novaka o samostalniški večpomenskosti. Od tujih zgodovinskih slovarjev so v seznamu literature navedeni prvi zvezki slovaškega in kajkavskega slovarja ter članek o digitaliziranih poljskih slovarjih.

Obseg. Slovar Natalije Ulčnik obsega skoraj 200 strani (168–366), kar je za samo šest popolno izpisanih strani poskusne številke časopisa Prijatelj formata A4 zelo veliko. Ta številka sicer obsega 8 strani, a na dveh sta celostranski sliki. V slovarju je kar 1254 iztočnic, od tega 25 lastnoimenskih – kar je za časopis malo – in 75 podiztočnic. Kar nekaj zemljepisnih lastnih imen najdemo med občnoimenskimi iztočnicami v obliki besednih zvez: *horvački orsag* ipd. Med iztočnice so vključene tudi krajšave (npr. *cm.*, *m.*, *frt*, *kr*), kar je dobra rešitev.

Iztočnice so prečrkovane iz madžarskega pisnega sistema v današnjega slovenskega. Praviloma so enobesedne tudi v primerih, ko so v besedilu pisane narazen: *nagoustom*, *nahitroma*, *gorivzeti*, *dolipovehnjen*, *potakšem*, *vsegaveč* itd. V tovrstnih primerih – zanje bi lahko rekli, da pomenijo prehod iz besedne zveze v besedo, nanje pa naletevamo v vseh zgodovinskih obdobjih in tudi danes v naj sodobnejših slovarjih, in to ravno zaradi njihove zelo izrazite motivacije (prim. različne, celo nasprotujoče si rešitve v SSKJ in SP 2001) – bi pričakovali vsaj kazalko ali pa opozorilo na pisanje narazen v oklepaju takoj za iztočnico. Izjema v pisanju iztočnic so primeri *malo ništeri* 'malokateri', *kak koli* 'kakor koli' in *kakši koli* 'kakršen koli', pa še ti bi lahko bili zapisani skupaj. Redki so tudi iztočniški zapisi z vezajem:

Franklin-tivarištvo 'Franklinova družba', *meter-mertük* 'meter', *pravde-podstava* 'zakonski predlog'. Če je zapis varianten, je v iztočnici navedena pisna dvojnica (*pravdepodstava*). Spodaj so navedeni primeri z vezajem, obravnavani kot besedne zveze.

Kakih 50 iztočnic je dvojničnih: na prvem mestu je pogostejša beseda, na drugem manj pogosta, ki na svojem pravem abecednem mestu praviloma s kazalko opozarja na mesto obravnave. V sedmih tovrstnih primerih kazalke ni. Nekaj dvojničnih iztočnic pa ni pravih, npr. *boug, bog*: obe pojavitvi – ed. daj. *bôgi*, tož. *bogá* – sta vezani na *boug*, torej dvojnica *bog* ni dokumentirana. Napačna je tudi kazalka *bog gl. boug* – pravilna bi bila *bogá gl. boug*, a je vprašanje, če je potrebna. Podobno je še pri *rejč, reč* in *rouka, roka*.

Če imajo homonimne iztočnice različno oblikoslovje, niso oštevilčene, bi pa bilo to bolj pregledno; tako se ločujejo samo po oblikoslovnem podatku in besednovrstni oznaki (npr. *ka koga* vpraš. zaim.; *ka koga* ozir. zaim.; *ka vez.*). Homonima sta tudi *močti*¹ 'moči' in *močti*² 'morati', saj med njima ni pomenske povezave, čeprav bežni pregled slovenskih narečij kaže, da na Dolenjskem, Notranjskem, Štajerskem in v Prekmurju *mogel* pomeni 'lahko' in 'morati', kar sili na misel, da *moči* in *morati* izhaja iz iste besede, torej da gre za zgodovinsko večpomenskost (prim. Snój 2003: *morati*). Kot dve besedi (*moči* in *morati*) ju predstavlja tudi Snójev Slovar jezika Janeza Svetokriškega, čeprav nedoločniški obliki nista izpričani, druge oblike pa so prekrivne. O merilih za razmejevanje enakopisnosti in večpomenskosti avtorica ne govori.

Abecedni red gesel ne drži vedno: gesla *več, večer, večerni* in *večevnost* spadajo pred *večina, večkrat* pa pred *vedeti*.

Prečkovanje glasov stare knjižne prekmurščine. Agustič je večino svojih del napisal z madžarskim črkopisom, zato je koristna preglednica glasov stare knjižne prekmurščine (str. 145–146), ki se v glavnem prekriva s preglednico, objavljeno v poskusnem snopiču Slovarja stare knjižne prekmurščine leta 1988, kar pomeni avtoričin trezni uvid v delo predhodnikov. Avtorica dosledno prepisuje *ê* z *ej* in *ô* z *ou* in na to v točki 5.4 tudi izrecno opozarja. V Slovarju stare knjižne prekmurščine prečkovanje ni bilo dosledno izpeljano.

Pregibnostni vzorec. Pri pregibnih besednih vrstah je tako kot v večini slovarjev takoj za iztočnico naveden podatek o pregibnostnem vzorcu: za samostalnik roditeljska oblika, za pridevnik končnica za ženski in srednji spol v imenovalniku ednine, za glagol 1. oseba ednine sedanjika. Kdaj se je kak podatek izmuznil, npr. pri iztočnici *klafter*, kjer je navedena roditeljska oblika *-tra*, manjka pa manj pogosta oblika *-a*.

Naglas. Iztočnice niso onaglašene, informacijo o naglasu pa dobimo v dokumentarnem razdelku na koncu slovarskega sestavka, tj. iz drugih slovarjev. S tem avtorica posredno pove, da se sama z naglasom ni ukvarjala, do podatkov drugih slovarjev (SSKP, Pleteršnikovega Slovensko-nemškega slovarja, Fliszárjevih madžarsko-ogrskoslovenskih slovarjev in ogrskoslovensko-madžarskega, Novakovega Slo-

varja beltinskega prekmurskega govora, Mukičevega Porabsko-knjižnoslovensko-madžarskega slovarja, Slovarja slovenskega knjižnega jezika) pa s tem ohranja kritično distanco, kar je strokovno korektno.

Število pojavitev. Podatek je naveden za besednovrstno oznako, manjka le pri zamku in morfemu *se*. Veliko je iztočnic z eno samo gradivsko pojavitvijo besede – naštela sem jih 628, kar je polovica od skupno 1254 –, zato ni nič nenavadnega, da pričakovana pomenska zgradba ni popolnjena, da velikokrat manjkajo izhodiščni pomeni in so izpričani le posamezni drugotni. Iztočnic z več kot 10 pojavitvami je 86, od tega samo tri z več kot sto pojavitvami (*bidti* – 199; *i*, vez. – 138; *v* – 102). Številčno močnejše so nepolnopomenske besede: vezniki, predlogi, zaimki, členki. Najpogostejše polnopomenske besede so *eden*, štev. (55), *poslavec* in *spravišče* (po 30), *orsag* (24), *orsacki* in *den*, m (po 20), *pravda* in *kral* (po 18), *mesto* (17), *mer-tük* (16) itd. O pomenski strukturi večine besed torej ne moremo izvedeti veliko, saj je njihovih pojavitev preprosto premalo.

Oblikoslovje. V uvodu k slovarju so popisani paradigmatski vzorci, pri tem je veliko oblik pokomentiranih. Avtorica to utemeljuje: »Oblikoslovne preglednice so nastale kot dopolnilo oblikoslovnega zaglavja in so namenjene tvorbi v časopisu nerabljenih oblik« (str. 147). Slovarski sestavek ima v zaglavju oblikoslovni popis zajetih oblik, ki so v uvodnih preglednicah natisnjene krepko, »kot dopolnilo« pa so v navadnem tisku iz preostalih številok Prijatela navedene manjkajoče oblike. Z enakim (pokončnim) tiskom so navedene dopolnilne oblike tudi iz Pavlove rokopisne prekmurske slovnice (Vend nyelvtan, 1942), kar pa je sporno, ker je slovar avtorski, ne sistemski. V oblikoslovnem zaglavju so navedena tudi mesta vseh oblik, kar bi bilo smiselno pri neregularnih pojavitvah – to načelo upošteva poskusni snopič Slovarja jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja –, natančno navajanje mest prav vseh oblik pa bo pri obsežnejšem gradivu zelo zamudno oz. negospodarno.

Med besednimi vrstami izstopa samostalnik, kar avtorica povezuje z Agustičevo težnjo po zgoščenem izražanju, vendar moramo ob tem pripomniti, da je za samostalnik značilno, da je najbolj pogosta besedna vrsta. V primerjavi s tradicijo ima osebni zaimek v tem slovarju za 3. osebo posebno iztočnico za ednino (*on*, *ona*, *ono*) in posebno za množino (*oni*), kar z vidika sistema ni upravičeno, res pa je prikaz preglednejši. Krajšava *drug. zaim.* (npr. *ov*, *ova*, *ovo*) ni nikjer razvezana.

Če se besedi v zvezi spremeni besedna vrsta, je na to spremembo opozorjeno: *glj*h prisl., v zvezi *či glj*h: v vezniški rabi.

Vežljivost. Izrecnih podatkov o vežljivosti ni, kar je velika pomanjkljivost. V poskusnem snopiču Slovarja jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja in v Weissovem slovarju govorov Zadrebke doline so vežljivostni podatki predstavljeni pri vsaki pomenski enoti posebej. Sicer pa je pravkar izšla že druga, skrajšana izdaja vežljivostnega slovarja slovenskega knjižnega jezika avtorice Andreje Žele, tako da modelov za prikaz vežljivosti tudi pri nas ne manjka.

Sodobne knjižne ustreznice. Praviloma jih slovar navaja na začetku razlagalno-ponazarjalnega dela. Če je pomenskih enot več in jih pokriva ista sodobna ustreznica, je ta navedena kot posebej izpostavljena pred pomensko členitvijo. Izpeljava ni vedno dosledna: pri iztočnici *dugovanje* je ustreznica *zadeva* izpostavljena v posebni vrstici, prvi oštevilčeni pomen je razložen kot 'kar je, se dogaja in je predmet določene obravnave, zlasti uradne', medtem ko ima drugi oštevilčeni pomen najprej razlago 'kar je v zvezi s predmetom, kot ga določa prilastek', za podpičjem pa je sodobna ustreznica *dogodek*. Ker ustreznica *zadeva* ne pokriva obeh pomenskih enot, bi morala biti zapisana za številko 1 in pred pomensko razlago, ustreznica *dogodek* pa za številko 2 in pred pomensko razlago.

Med sodobno knjižno ustreznico in slovarsko razlago je podpičje, a ne vedno; ni ga npr. pri glagolu *nameniti* in še kje.

Pomenske razlage. Večinoma so povzete po SSKJ, včasih nekoliko okrajšane ali spremenjene, nekajkrat pa tudi zgrešene. Izhodišče pomenske analize glagola *bidti* je SSKJ, vendar je njegovih pet (V) pomenskorazvrščevalnih skupin močno zreduciranih. Upravičeno sta ukinjeni enoti II (brezosebno) in III (osebno ali brezosebno), ker pomensko spadata v skupini I in V, ki sta ohranjeni, a je njuna notranja razčlenitev problematična oz. slaba. Razlaga prve pomenske enote se prekriva z razlago v SSKJ: 'izraža materialno in duhovno navzočnost v stvarnosti', ki bi jo bilo primerneje nadomestiti z glagolom *obstajati*, vendar niti eden od enajstih zgledov ne spada v to skupino. Druga pomenska enota se nanaša na zvezo *to je* in v SSKJ ni posebej izpostavljena, spada pa v pomen 'izraža istost, enakost'. Tretja, najboljšejejša pomenska enota je slovnična, obravnava *bidti* kot morfem za tvorbo časov, naklonov, načinov: *je napravil, je napravljeni, bi napravil*. Med navedenimi zgledi (zasedajo kar tri četrtine slovarskega sestavka) jih je sedem pomensko neustreznih, npr.: *ti szi tat*; *Cslovek je mládi i biszter bio* (oboje pomen vezi); *da bi nyéno szrcé prédnyov v-zibeli bilo* ('nahajati se'). Tako razdrobljen slovnični (oblikoslovni) prikaz ni značilen za dosedanjo slovaropisno prakso. Členitev po časih, naprej pa po naklonih in načinih je sicer povedna in zanimiva, z izključno oblikoslovnimi informacijami pa obremenjuje osnovno pomensko strukturo glagola. Popolna in pravilna pomenska členitev bi bila: 1. 'izraža materialno ali duhovno navzočnost v stvarnosti'; *obstajati*: *Itak vnogo zmeslingarov bilo i ország mira në mogo nájti*; 2. 'izraža navzočnost v prostoru ali času'; *nahajati se*: *na trsztovej korenyé máli sztvári szojo*; 3. 'izraža obstoj, potek v prostoru ali času'; *dogajati se*: *Stiri léta minolo, ka blizi nász në bojna bila*; 4. 'izraža lastnost ali stanje osebká'; glagolska vez: *Rodíteljé [...] moro szkrblivi bidti*; 5. 'za tvorbo časov, naklonov ali načinov'; morfem: *ono dugoványe nede v-právdó vzeto; edno táblo szam vkúpposztavo*. Slovar stare knjižne prekmurščine Nataliji Ulčnik pri tej analizi ni mogel pomagati, ker glagola *bidti* v njem ni: iz takega ali drugačnega razloga je umanjkal. Je pa Jože Toporišič leta 1980 v *Linguistici* (ponatis v njegovih *Besedjeslovnih razpravah* leta 2006) analiziral pomenskost glagola *biti* v SSKJ in jo kritično ovrednotil ter preuredil. Razpravo bi morali vsi, ki se slovarsko lotevajo glagola *biti*, dobro poznati in o njej premisliti.

Pri besedi *metül* je sodobna ustreznica *metulj*, na mestu razlage pa je 'žuželka', kar ne zadošča. V SSKJ je razlaga 'žuželka z dvema paroma velikih, navadno živo, pisano obarvanih kril in s tipalnicama' resda malo dolga, morda pa se jo da kako pokrajšati ali spremeniti.

Pri besedi *kalpag* bi zaradi njene slabe poznanosti pričakovali pomensko razlago, ne le sodobni zapis *kalpak*. Slovar stare knjižne prekmurščine (2006) jo razlaga s 'čepica s kožuhočinastim robom', SSKJ pa z dvema pomenskima enotama: 1. v tatarskem okolju 'krzveno pokrivalo, kučma'; 2. v nekaterih deželah, nekdanj 'okrašena kučma pri narodni noši ali uniformi'.

Ponazoritve. Preveč ponazoritev je bilo omenjenih že pri glagolu *bidti*, prim. še osebno ime *Jožef*: od 19 pojavitev jih je v slovarju navedenih osem, od tega kar pet v imenovalniku (in od tega en primer v zvalniku, a neoznačen), in frazem *na znanje dati* 'naznaniti, sporočiti' s petimi navedbami. Krajšava *kr* ima od desetih izpričanih primerov navedena samo dva, kar je ustrežneje.

Enciklopedični podatki. Imena znanih osebnosti so opremljena z osnovnimi enciklopedičnimi podatki: celotno ime, rojstvo, smrt, poklic, položaj, npr. *Hajnald*; do neke mere tudi krajevna imena: *Kaloča* (Kalocsa, kraj na Madžarskem), kar je za uporabnika informativno in koristno.

Frazemi niso navedeni le kot ponazarjalno gradivo, ampak tudi v slovarki obliki. S terminološko oznako voj. (= vojaško) je označen uslovarjeni frazem *bitje tečiti*, razložen neslovarsko z 'ljudje se bojujejo', kar skladenjsko ustreza prvemu zgledu, ki se glasi: *Nistera leta 'ze bitje tecsé*, ne pa uslovarjenemu frazemu.

Od skupno sedmih pojavitev se beseda *glava* kar trikrat pojavlja kot sestavina različnih frazemov: v *glavi držati* 'pomniti', *glavou trejti* 'razmišljati' in z *glave (doprnesti)* '(narediti) na pamet'; zadnji je obravnavan kot navadna pomenska enota.

Pri glagolu *dobiti* je 5. pomenska enota razložena s sodobno sopomenko *izvedeti kaj*, za poročevalsko oznako pa je navedena zveza *na glas dobiti* 'biti sporočeno'.

Uslovarjeni frazem *koga na nikoj spraviti* je npr. izpričan na treh mestih: v slovarkih sestavkih *na, nikoj* in *spraviti* in razložen kot 'povzročiti ubožanje'. Zadoščala bi obravnava na enem samem mestu – ker je frazem glagolski, pri glagolu *spraviti* –, na koncu slovarkih sestavkov *na* in *nikoj* pa naj bi bilo s kazalko opozorjeno na mesto obravnave.

Termini. Strokovna besednozvezna poimenovanja so obravnavana tako kot frazemi pri vseh členih besedne zveze, npr. *pejnez dugovanj minister* 'finančni minister' s terminološko oznako polit. (= politično) pod *pejnez, dugovanje* in *minister*; bolje bi bilo, da bi bila zveza razložena le na enem mestu, na drugih dveh pa bi bilo na mesto razlage opozorjeno.

Razlage bi lahko bile včasih krajše: s terminološko oznako *obl.* (= oblačilno) so označene zveze tipa *horvački gvant*, razlaga je 'značilna obleka hrvaških poslancev v državnem zboru'; boljša bi bila 'značilna hrvaška noša'.

Časopisna raba je s posebno oznako izpostavljena poleg frazeološke in terminološke rabe besed: v posebej izpostavljenem časopisnem razdelku opozarja »na značilne pomene ali besedne zveze ter na ugotovljene zametke časopisnega stila«. V tej rubriki so besede tudi, če se pojavljajo v časopisni glavi, kolofonu, naslovu. Uvedba rubrike se mi zdi zanimiva, je pa vprašanje, ali spada vanjo vsaka besedica iz naslova, kolofona itd.

Na ustrezen način bi bilo dobro opozoriti tudi na pogoste primere elipse: *Stiri léta minolo, ka blizi nász nê bojna bila*.

Dokumentarni razdelek. V njem se navajajo posamezne besede, kakor so izpričane v predhodnih prekmurskih slovarjih (SSKP, Fliszár, Mukič, Franc Novak), v Pleteršniku in SSKJ, opozorjeno je tudi na morebitno pomensko neujemalnost. Iztočnice iz SSKP so tudi v primeru, če se popolnoma prekrivajo z obravnavanimi v Agustičevem slovarju, v oklepaju navedene z naglasom, ki ga je določil Vilko Novak. Med označevalniki je zanimiv zlasti časovni označevalnik *nov.*, ki opozarja na nove besede v Prijatelju glede na predhodna besedila v stari knjižni prekmurščini.

Sopomenke. V zadnjem delu slovarskega sestavka so navedene v besedilu izpričane sopomenke: pri *čas* so npr. *cajt*, *vrejmen*, *vremen* 1; pri *bitje* sta *boj* in *praska*; pri *držela* sta *orsag* in *zemla* itd.

Kazalke. Praviloma je s kazalkami prikazana ločena obravnava besed iz zvez tipa *poslanikov-kuča* gl. *kuča*, *poslanik*, in to zaradi pisave z vezajem v besedilu. Prim. še kazalko *poslavcov-kuča* gl. *kuča*, *poslavec*, medtem ko manjka kazalka *poslavcova-kuča* gl. *kuča*, *poslavcov*. Podobno je izpričana kazalka *potrebčina* gl. *potrejbčina*, manjka pa *potrebno* gl. *potrejbno*. Manjkajo še npr. *prišestni* gl. *prišesni*, *pripovati* gl. *pripouvati*, *slišajouči* gl. *slišejouči* itd. Menim, da bi morali biti kazalki tudi *trstna(-)vüš* gl. *trstni*, *vüš* in *goric(-)vert* gl. *gorice*, *vert* – tako kot pri *velikašova-kuča* gl. *kuča*, *velikašov* –, ki ju avtorica z iztočničnim zapisom *trstna(-)vüš* in *goric(-)vert* podaja kot zloženki. Za zapis z oklepaji se je avtorica očitno odločila, ker se na tem mestu v izvirmiku besedi delita na koncu vrstice in ni zanesljivo, ali ima ločilo funkcijo vezaja ali deljaja.

Rekonstruirane so osnovne oblike, npr. *kebeo*, čeprav je izpričana le odvisna oblika *kebli*; *okou*, rod. *oka*, čeprav sta potrjeni samo dve orodniški množinski obliki; enakopisnici *močti* za 'moči' in 'morati', čeprav nedoločnik ni izpričan, odvisne oblike pa so vse prekrivne.

Poseben tip kazalk so t. i. usmerjevalna gesla, ki s sodobnega knjižnega besedja kažejo na Agustičevo: *ajda* ⇒ *hajdina*; *avgust* ⇒ *mešnjek*, *mešnjak*; *banka* ⇒ *bank*; *dojilja* ⇒ *dojka*; *dokler* ⇒ *dokeč*; *pokeč*; *pokedob*, *pokedop*; *Dunaj* ⇒ *Beč*; *greda* ⇒ *drevje* 2; *ker* ⇒ *ar*; *kljub temu* ⇒ *li*;¹ *november* ⇒ *andrejček*, *andrejšček*; *odstopiti* ⇒ *dolipovedati*; *vseeno* ⇒ *dönök*; *znižati* ⇒ *dolivdariti*; *znižati se* ⇒ *dolispa-*

¹ Glede na to da ima iztočnica *dönök* dodani sodobni knjižni ustreznici *vseeno* in *kljub temu*, bi pri *kljub temu* pričakovali usmeritev tudi na *dönök* in ne samo na *li*.

dnoti. Ni jasno merilo zanje, ker niso enako prikazani tudi primeri *dojti* ‘pridobiti’, *dokončati* ‘odločiti’ (je pa *dokončanje 2* ‘odločitev’), *odevčiti* ‘odvaditi’, *odgoniti* ‘pregnati’, *pojbec* ‘deček, fant’, *pogübevši* ‘izgubivši’. Na str. 368 je posebej opozorjeno na *kazajouči* ‘poskusen’, kot usmerjevalno geslo pa ni navedeno; podobno tudi *dugovanje* ‘dogodek’ (navedeno je samo v pomenu ‘zadeva’).

Sklep. Natalija Ulčnik piše pregledno in sistematično, vidi se, da dobro pozna tematiko, ki jo predstavlja. Vsako poglavje je končala s sklepnimi ugotovitvami, kar preglednost še povečuje. Njen koncept zgodovinskega slovarja je nastajal ob spoznavanju in upoštevanju domačih slovarjev in odličnem poznavanju jezika, ki ga opisuje. Njen slovar je z optimalno izrabo grafičnih možnosti in oblikovanja bralcu prijazen slovar, kar ni malo pomembno. Prijazna je tudi redna uporaba sodobnih sopomenk, saj si z njihovo pomočjo vsebino velikokrat predstavljamo boljše kot samo z abstraktnimi pomenskimi razlagami. Da bi bilo njeno delo res »premišljen teoretični model za sestavljanje slovarja« in »pomembno tudi z vidika aktualizacije zgodovinskega slovaropisja na Slovenskem«, pa bi bilo potrebnih nekaj večjih posegov: natančno navesti mesta le neregularnih in posameznih oblik, dodati vezljivostne podatke, predvsem pa na novo premisliti, kako besede pomensko analizirati. Ostalo so podrobnosti, ki bi se jih dalo odpraviti brez večjih težav.